

דגם תשובות לשאלון בתנ"ך לבתי הספר העיוניים

מס' 002371, קיץ תשע"ט

פרק ראשון – תורה: דברים

על התלמיד לענות על שאלה 1 (חובה) ועל אחת מן השאלות 2-5.

1. יחידת "הברית"

- א. (1) רש"י – ביום מותו של משה.
(2) דורו של משה והדורות הבאים אחריהם.
- ב. (1) טעות היא לחשוב שאם כלל ישראל מקיימים את התורה, היחיד יכול שלא לקיים את התורה.
(2) משום שעם ההתיישבות בארץ, כל יחיד בנחלתו, עלולה להיחלש תחושת האחריות הכללית והערבות ההדדית.
- ג. החוטא נבדל מעם ישראל בכך שאינו מקיים מצוות, וכך ה' מעניש את החוטא ומבדילו לרעה מעם ישראל.

2. יחידת "פתח תפתח"

- א. (1) מצוה מבוארת – מצווה שכבר נצטוו עליה בחומשים הקודמים. מצווה מחודשת – מצווה שנכתבה לראשונה בחומש דברים.
(2) אמה עבריינה יוצאת לחופשי לאחר שש שנים, אך מצוות העניקה.
- ב. (1) כשם שה' העניק בנדיבות לעם ישראל מביזת מצרים כך יש להעניק בנדיבות לעבד המשתחרר.
(2) משתחרר ביובל.
- ג. מעניקים לעבד עברי כדי שלא יגיע לעוני ויצטרך למכור עצמו שוב לעבד.

3. יחידת "לא תוכל להתעלם"

- א. (1) שופטים – לדון/לשפוט את העם. שוטרים – לאכוף את פסיקת הדיינים.
(2) רש"י – מופנה לבעלי הדין. ספורנו – מופנה למי שממנה את הדיינים.
- ב. (1) אסור לדיין להעניק יחס מועדף לאחד מבעלי הדין בעת אמירת הטענות.
(2) משום שבעל הדין השני שרואה שיריבו מקבל יחס מועדף לא יצליח לטעון כראוי את טענותיו.
- ג. (1) הקושי הוא מדוע המילה "צדק" כתובה פעמיים.
(2) הדיינים צריכים לשפוט את העם במשפט צדק, וגם העם מצווה לחפש חכמים גדולים שישפטו אותם.

4. יחידת "מצוות ההנהגה"

- א. לשבט לוי אין נחלה – אדמה חקלאית, אך שבט לוי זכאי לקודשי גבול כגון תרומות ומעשרות – "נחלתו".
- ב. (1) מצוות הפרשת תרומה.
(2) הכוהן יכול להקריב את הקורבן שלו בעצמו גם בזמן שלא נקבע מראש בעבור משפחתו לעבוד במקדש.
- ג. (1) מדוע התורה כותבת לאחר פרשת המלך את פרשת מתנות כהונה?
(2) ללמד שהמלך חייב גם הוא לתת מתנות כהונה והוא אינו מורם מיתר העם.

5. יחידת "דיני מלחמה"

- א. (1) מי שנטע כרם ועדיין לא הגיע לשנה הרביעית של הכרם ולא נהנה מפירותיו; מי שבנה בית ועדיין לא השתמש בו; מי שקידש אשה וטרם נשא אותה לאישה.
(2) חתן פטור לגמרי מן המלחמה והשלוחה האחרים שקיבלו פטור חייבים לתמוך בעורף במלחמה.
- ב. (1) כדי שיתר הלוחמים לא יפחדו בגללו וכדי שלא ישפיע לרעה על שאר הלוחמים.
(2) רבי עקיבא – הוא מפחד מן הלחימה. ר' יוסי – והוא מפחד שבגלל העבירות שעבר הוא ייפגע במלחמה.
- ג. כדי להזכיר ללוחמים את קריאת שמע, שבה הם נכנעים לפני ה', ומתוך כך הם יתמלאו בביטחון שה' יעזור להם במלחמה מפני שהם עושים את רצונו, ויהיה להם האומץ להילחם.

פרק שני — נביאים: מלכים ב, ירמיה, יחזקאל

על התלמיד לענות על שתיים מן השאלות 6-8.

6. מלכים ב, פרקים כ"ב-כ"ג

- א. (1) יאשיהו שמע את הפסוק "יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך" ושמע תוכחה. (מלבי"ם).
- (2) תבוא גלות על ממלכת יהודה בגלל עבודה זרה אבל יאשיהו, שחזר בתשובה, ימות קודם לכן.
- ב. (1) נתץ וטימא את הבמות.
- (2) כדי שלא יקריבו בבמות קורבנות.
- ג. (1) חולדה ניבאה שיאשיהו ימות בזמן שלום, אך לפי המסופר, יאשיהו מת במלחמה.
- (2) השלום מתייחס לקבורה ולא למוות, הנבואה היא שיאשיהו יזכה לקבורה, והוא אכן זכה לה.

7. ירמיה, פרק א'

נימוקי ירמיהו	תשובת ה'
א. איני ראוי להוכיחם כמשה שהוכיחם רק לאחר שהוכר כמי שעשה להם ניסים רבים. (רש"י)	ה' מעודד אותו ואומר אין לך מה לחשוש לפי שאתה בא בשליחותי.
ב. אני נער צעיר ואין זה מתאים שאדבר בפני גדולים ממני.	אתה הולך בשליחות גדול (ה') ולכן אין לך מה לחשוש.
ג. אני צעיר בשנים ולכן איני יודע לסדר את דברי כראוי.	תדבר רק את הדברים שאני אשים בפיקך.
ד. אני חושש מהעם שיפגעו בי כיוון שאני צעיר.	אל תפחד מפניהם כי אני איתך ואציל אותך.

- (2) ירמיהו הוא שליח ה' ולכן אין מקום לחששותיו.
- ב. (1) ענף של שקד, סיר רותח (או שהאש תחת הסיר מנפחת) שהפתח שלו מופנה לצד צפון או שיח שנשרף (והאש פונה לצפון).
- (2) הפשר של המראה הראשון: רש"י — ה' יקיים את הנבואה במהרה. אַן: שד"ל — ה' יקפיד לקיים את הנבואה ללא רישול ושכחה. הפשר של המראה השני: ישראל נמשלו לסיר ומצפון תבוא הרעה — מבלל.
- ג. ה' אמר לירמיהו שתכלית נבואות החורבן שלו היא שהעם יחזור בתשובה, ובעקבות זאת יזכו לבנייה ונטיעה בארץ.

8. יחזקאל, פרקים ל"ו-ל"ז

- א. (1) הגויים מכנים אותה כך משום שהעמים שחיו בארץ-ישראל מתו או גלו.
- (2) ה' משגיח על ארץ-ישראל באופן מיוחד, ומי שחוטא אינו ראוי לחיות בה.
- ב. (1) ה"אמרים" הם העם שבגלות בבל והאמירה מבטאת ייאוש מחזרה לארץ.
- (2) ה' מבטיח לנביא שיוציא את עם ישראל מן הגלות.
- ג. (1) חילול שם ה' הוא שעם ישראל בגלות והגויים אומרים שאין בכוחו של ה' לגאול את ישראל, אַן שחילול ה' הוא שה' לא מנע מן הגויים להגלות את עם ישראל.
- (2) כדי למנוע את חילול שם ה', ה' יגאל את ישראל אף על פי שלא מגיע להם להיגאל.

פרק שלישי – כתובים: עזרא ונחמיה

על התלמיד לענות על שתיים מן השאלות 9-11.

9. עזרא, פרקים א'-ב'

- א.** (1) כורש התיר להם לעלות לארץ-ישראל, לבנות את בית המקדש, להעביר כספי תרומה מבבל ליהודה.
 (2) עם ישראל עלה לארץ-ישראל עם רכוש שניתן להם מסביבותיהם.
- ב.** (1) ירמיהו הבטיח שכלי המקדש שגלו לבבל יחזרו לבית המקדש. "הכל העלה ששבצר עם העלות הגולה מבבל לירושלם" (עזרא, א', י"א).
 (2) שעם ישראל ישוב מן הגלות לאותן ערים שבהן גרו לפני הגלות. "וישובו לירושלים ויהודה איש לעירו" (עזרא, ב', א').

10. נחמיה – קשר צרי יהודה

- א.** (1) קשרו קשר להילחם בירושלים.
 (2) התפללו, העמידו משמר, הביעו חשש שלא יצליחו להתמודד.
- ב.** (1) להתקיף בפתאומיות את בוני החומה לפני שהחומה תושלם ולהרוג אותם. זה התגלה על ידי יהודים שחיו בשכנות לצרים.
 (2) העמיד משמר על החומה ועודד את העם.

11. נחמיה, פרק י' ופרק י"ב

- א.** (1) לא להתחתן עם נשים נוכריות, שמירת שבת ושמירת שמיטת קרקעות ושמירת כספים.
 (2) שתיים מן המצוות האלה: בכורים, תרומות ומעשרות, בכור אדם ובכור בהמה.
- ב.** (1) ירמיהו מבטיח שעם ישראל יחזור לבית המקדש, יודה לה' ויביא קורבן תודה. ביסוס: כל פסוק בפרק שמזכיר הודאה/שמחה/נגינה/קורבן תודה]
 (2) בניית החומה הפסיקה את חילול שם ה' / בניית החומה פתרה בעיה ביטחונית / בעקבות בניית החומה היה אפשר לטפל בבעיית חילול השבת / לבניית החומה משמעות בענייני קיום מצווה הקשורות במקדש / החומה היא שלב בבניין ירושלים לקראת השראת השכינה.